

ЖАДАН Ю.В., аспірант кафедри організації виробництва та управління персоналом НТУ «ХПІ»

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ

Виробнича діяльність підприємств олійно-жирової галузі пов'язана з більшим чи меншим рівнем невизначеності і завжди підлягає впливу різноманітних ризиків, що потребує їх оцінки та розробки антиризикових заходів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій [1-3], присвячених проблемам оцінювання економічних ризиків, показав наявність різних підходів до їх кількісної та якісної оцінки, кожний з яких відрізняється один від одного послідовністю етапів їх здійснення, набором показників для оцінювання ризиків та методів, які використовуються для їх визначення, сферою застосування тощо. Враховуючи зазначене, оцінювання ризиків олійно-жирових підприємств потребує формування власної системи показників, здатної якомога точніше ідентифікувати джерела виникнення ризику та визначати можливі наслідки прояву факторів ризику.

Система оцінювання ризиків підприємств олійно-жирової галузі повинна поєднувати в собі їх якісну та кількісну оцінку, а також відповідати наступним вимогам:

- розмежування всього комплексу робіт з оцінки економічних ризиків на окремі процедури;
- поділ процедур на конкретні операції;
- послідовність та взаємозв'язок процедур та операцій;
- використання сукупності методів для оцінки ризиків в залежності від мети дослідження.

Реалізація цих вимог можлива за допомогою системи показників

оцінювання ризиків олійно-жирових підприємств, усю сукупність яких розподілено на три групи. До першої групи віднесено показники якості інформації, яка використовується для оцінки ризиків; другої – показники якісної оцінки ризиків; третьої – показники кількісної оцінки ризиків.

Оцінку якості інформації, яка використовується для оцінки ризиків олійно-жирових підприємств, рекомендовано здійснювати за такими критеріями як: достовірність (коректність), об'єктивність, однозначність, порядок та повнота подання інформації, релевантність та актуальність [2]. Достовірність інформації направлена на відсутність суперечливих тлумачень одного і того ж показника. Об'єктивність інформації відображає її неупередженість та незалежність від будь-якої точки зору, а також від способів її отримання. Головною особливістю однозначності інформації є відсутність в неї невизначеності та протиріч, тобто вона повинна бути одноваріантною. Порядок подання інформації об'єднує кількість передавальних ланок між першоджерелом і кінцевим користувачем. Повнота інформації характеризує такий її обсяг, який є достатнім для підготовки і прийняття управлінських рішень. Релевантність інформації віддзеркалює ступінь наближення отриманої інформації до бажаного результату або ступінь її відповідності поставленому завданню. Актуальність інформації, тобто її значущість, підкреслює важливість і сучасність інформації для оцінки ризиків на даний момент часу. Кожний з наведених вище критеріїв оцінюється за бальною шкалою від 1 до 5. При цьому чим якісніша інформація, тим більший бал їй присвоюється. За результатами цієї оцінки визначається середньоарифметичне значення якості інформації.

Показники якісної оцінки ризиків спрямовані на визначення факторів ризику, рівнів прояву потенційних ризиків, ідентифікацію видів ризику. За основу їх формування прийняті запропоновані фактори ризику та удосконалена класифікація економічних ризиків.

Показники кількісної оцінки ризиків складаються з показників,

отриманих за допомогою статистичного методу (середній чистий прибуток (збиток), середньоквадратичні відхилення, дисперсія, коефіцієнт варіації) та показників, отриманих з використанням експертного методу (імовірність появи та ступінь впливу ризику, його ранг, інтегральний показник ступеня впливу ризиків на виробничу діяльність підприємства). Останній дозволяє виявляти зони ризику олійно-жирових підприємств та порівнювати одержані результати з результатами, отриманими за допомогою статистичного методу [3].

Сформована система показників використовується для комбінованої оцінки ризиків, яка складається з чотирьох взаємодоповнюючих процедур. Перша процедура оцінки ризиків включає визначення об'єкта дослідження, збір інформації та оцінку її якості; друга - виявлення факторів ризику, визначення рівнів прояву потенційних ризиків та їх ідентифікацію; третя - вибір методів кількісної оцінки ризиків, оцінка ризикозахищеності підприємств в цілому та окремих його ділянок, визначення зон ризику; четверта – узагальнення результатів комбінованої оцінки ризиків.

Таким чином, запропонована система показників для оцінки ризиків олійно-жирових підприємств, на відміну від існуючих, враховує взаємозв'язок між ризиком та якістю інформації, на основі якої здійснюється їх оцінка.

Список літератури:

1. Лопатовський В. Г. Особливості застосування методів кількісної оцінки ризиків за сучасних умов господарювання / В. Г. Лопатовський // Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. - №6, Т.2. – С.117-120.
2. Лук'янова В. В. Якісний аналіз зовнішньоекономічних ризиків машинобудівних підприємств Хмельниччини / В. В. Лук'янова, А. В. Свідерська // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту: [Науковий журнал]: - 2015. - №1 (18). – Черкаси. – С.64-71.
3. Лук'янова В. В. Діагностика розвитку діяльності підприємства: Монографія / В. В. Лук'янова. – Хмельницький: Ковальський В. В., 2007. – 312 с.